

mgr Jacqueline Kacprzak

Collegium Civitas

Tytuł:

Rola wiedzy o prawach człowieka w kształtowaniu społecznych praktyk pracy. Poszanowanie praw człowieka w raportach niefinansowych wybranych polskich spółek giełdowych

Streszczenie pracy doktorskiej

Celem pracy jest wykazanie roli wiedzy o prawach człowieka w działalności przedsiębiorstw w odniesieniu do społecznych praktyk dotyczących pracy. Główne pytanie badawcze dotyczyło tego jak polskie spółki giełdowe opisują w raportach niefinansowych podejście do poszanowania praw człowieka w prowadzonej przez siebie działalności? W oparciu o swoje wieloletnie doświadczenie w czytaniu raportów niefinansowych założyłam hipotetycznie, że opisy te będą na bardzo zróżnicowanym poziomie oraz że treści dotyczące poszanowania praw człowieka zawarte w raportach niefinansowych tylko niewielkiej grupy spółek można będzie uznać za dojrzałe, zaś większość spółek prezentować będzie opisy działań dotyczących praw człowieka w sposób wskazujący na braki wiedzy w tym zakresie.

Powodem podjęcia tego tematu była obserwacja przemian zachodzących w późnej nowoczesności, wpływających na organizację pracy i jej miejsce w życiu społecznym, a także na rozszerzanie się społecznego zasobu wiedzy w zakresie praw człowieka. Socjologiczne podejście do praw człowieka opieram na koncepcji Niklasa Luhmanna, który argumentował, że prawa człowieka jako instytucja społeczna służą do ochrony zróżnicowanej struktury nowoczesnego społeczeństwa (Luhmann 1965, 2004). Przyjmując założenie, że prawa człowieka są instytucją w rozumieniu socjologicznym omawiam również współczesny dyskurs naukowy nawołujący do rozwijania socjologii praw człowieka jako odrębnej gałęzi socjologicznej (Podgórecki 1988, Turner 1993, Woodiwiss 1998, Burawoy 2006, Madsen, Verschraegen 2013). Odwołując się do nowego instytucjonalizmu opisywanego przez Paula DiMaggio (1998), przyjmuję, że sposobem instytucjonalizacji praw człowieka są regulacje prawne tworzące system ochrony praw człowieka na poziomie międzynarodowym i krajowym. Zauważam jednocześnie, że zgodnie z podejściem Petera L. Bergera i Thomasa Luckmanna (1983) możemy mówić o tworzącym się w ten sposób społecznym zasobie wiedzy o prawach człowieka. W części teoretycznej pracy omawiam także historyczne i współczesne ujęcia praw człowieka w Polsce i na świecie, jak również rozwój koncepcji odpowiedzialności przedsiębiorstw za poszanowanie praw człowieka.

12.11.2021
J. Kacprzak

W przeprowadzonym badaniu raportów niefinansowych wybranych polskich spółek giełdowych podążałam za wskazówkami metodologicznymi Michaela Foucaulta, a także za teoretykami krytycznej analizy dyskursu, której założeniem jest zajmowanie się w trakcie analizy procesami i problemami społecznymi (Foucault 1998, Wodak, Ludwig 1999). Zastosowaną metodą badawczą była analiza treści. Przedmiotem badania były informacje dotyczące praw człowieka zawarte w raportach niefinansowych wybranych polskich spółek giełdowych operujących w sektorach: tekstylno-odzieżowym i obuwniczym, spożywczym, wydobywczym i informatycznym. Łącznie badaniu poddałam 103 raporty niefinansowe, opublikowane w latach 2017-2018 przez 42 spółki notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. Przeprowadzona analiza w pierwszym etapie badania służyła uzyskaniu odpowiedzi na pytania badawcze: ile spółek posiada politykę w zakresie praw człowieka czy spółki opisują swoje praktyki, działania oraz ryzyka w zakresie praw człowieka, na jakie dokumenty międzynarodowego prawa praw człowieka spółki się powołują oraz czy posiadają mechanizmy skargowe w zakresie praw człowieka. Istotnym elementem badania było również ustalenie jakie kategorie praw człowieka występują w analizowanych raportach.

Drugim etapem przeprowadzonego badania była analiza porównawcza wyników uzyskanych w trakcie analizy treści dotyczących praw człowieka zawartych w raportach niefinansowych polskich spółek giełdowych z rezultatami rankingu *Corporate Human Rights Benchmark* za 2018 r., prezentującego podejście do praw człowieka w globalnych spółkach tekstylno-odzieżowych, spożywczych i wydobywczych. Wyniki analizy dotyczące polskich spółek sektora informatycznego porównałam z zaleceniami Komisji Europejskiej adresowanymi do sektora informatycznego w zakresie wdrażania *Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka*. Rezultaty analizy porównawczej potwierdziły główną tezę zakładającą, że polskie spółki giełdowe wybranych czterech sektorów będą opisywać swoje podejście do poszanowania praw człowieka na bardzo zróżnicowanym poziomie. W niektórych obszarach badania polskie spółki uzyskały całkiem dobre rezultaty, porównywalne w pewnym stopniu z rezultatami spółek globalnych, w innych jednak obszarach uzyskane wyniki analizy wskazują, że dla wdrażania praw człowieka w działalności przedsiębiorstw niezbędna jest wiedza o tych prawach.

W toku całego wywodu starałam się wykazać, że zasadniczym czynnikiem, który wpływa na poszanowanie praw człowieka w działalności przedsiębiorstw jest kognitywny aspekt praw człowieka. Ponadto, w szerszym kontekście, wskazuję również na potrzebę rozwoju socjologii praw człowieka.

12/10/2021
J. Procyk